

2021Z00132

Antwoorden op vragen van het lid Leijten (SP) aan de minister en de staatssecretaris van Financiën over de betrokkenheid van de minister-president bij de compensatieregeling voor gedupeerden van de toeslagenaffaire (ingezonden 6 januari 2021)

Vraag 1

Herinnert u zich dat u mij bij brief van de staatssecretaris van 3 november 2020 liet weten dat de minister-president weliswaar in een organogram over de crisisorganisatie Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) staat, maar dat de staatssecretaris de enige bewindspersoon is in het strategisch crisisteam (SCT)?¹

Antwoord 1

Ja dat herinner ik mij.

Vraag 2

Waarom heeft u niet vermeld dat de gemelde structuur voor een Bewindsliedenoverleg (BWO) in het verleden wel bijeen is gekomen, in ieder geval als het gaat om de voorbereiding en de vormgeving van de compensatieregeling?^{2 3}

Antwoord 2

In de beginfase zijn in februari en maart enkele overleggen op politiek niveau gevoerd in de aanloop naar de kabinetsreactie waarbij ook de minister-president aanwezig was. Na verzending van de kabinetsreactie op 13 maart hebben deze niet meer plaatsgevonden en werd het verder indien noodzakelijk in de ministerraad besproken.

Vraag 3

Hoe vaak is dit BWO bijeengekomen en wie waren daarbij aanwezig?

Antwoord 3

Dit BWO met als onderwerp 'mogelijke scenario's compensatieregeling' is driemaal bijeengekomen. Op 13 februari 2020 is dit BWO bijeengekomen in aanwezigheid van de minister-president, de minister van Financiën, de staatssecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane, de staatssecretaris van SZW, en de minister van M&W (portefeuille minister BZK). De minister van VWS was uitgenodigd maar niet aanwezig. Op 5 maart is dit BWO bijeengekomen in aanwezigheid van de minister-president, de minister van Financiën, de staatssecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane en de minister van SZW. De minister van BZK werd hoogambtelijk vervangen, de minister van VWS was niet aanwezig. Op 10 maart is dit BWO bijeengekomen in aanwezigheid van de minister van Financiën, de staatssecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane, de staatssecretaris van SZW en de minister van SZW. De minister-president en de minister van M&W werden hoogambtelijk vervangen. De aanwezige bewindspersonen werden alle keren ambtelijk ondersteund.

Vraag 4

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020=2021, 31 066, nr. 727

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/12/11/eerste-deelbesluit-op-het-wob-verzoek-over-adviescommissie-uitvoering-toeslagen-aut> Wob archief AUT; "Bespreeknotitie BWO 'scenario's' 13 februari 2020" zonder datum

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/12/11/eerste-deelbesluit-op-het-wob-verzoek-over-adviescommissie-uitvoering-toeslagen-aut> Wob archief AUT; "Notitie Bewindsliedenoverleg 13/2 tegemoetkoming KOT" van de datum 10 februari 2020

Kunt u van alle overleggen de voorbereidende notities, bespreeknotities, agenda's en besluiten per ommegaande ongelakt naar de Kamer sturen?

Antwoord 4

In de bijlage treft u:

- De adviesnotities van 12 februari 2020 van DG Belastingdienst en van de Inspectie der Rijksfinanciën aan de bewindspersonen van Financiën, ten behoeve van het BWO van 13 februari 2020;
- De bespreeknotitie die is verspreid aan alle deelnemende bewindslieden voor het BWO van 13 februari;
- De adviesnotitie van 2 maart 2020 van de DG Belastingdienst aan de bewindspersonen van Financiën;
- De twee bijlagen bij de adviesnotitie van 2 maart. NB: Deze bijlagen zijn niet gedeeld met de andere deelnemers aan het BWO van 5 maart;
- Het bespreekstuk voor het BWO van 5 maart 2020;
- De slides zoals uitgedeeld tijdens het BWO van 10 maart 2020.

Er zijn geen agenda's of besluitenlijsten aangetroffen. Indien er nog aanvullende stukken worden aangetroffen zal ik u deze doen toekomen bij een aankomende VGR Toeslagen. Tevens zullen deze stukken worden toegevoegd op <http://informatiepuntkinderopvangtoeslag.rijksoverheid.nl>. Namen van ambtenaren onder het niveau van directeur zijn hierbij niet zichtbaar gemaakt.

Vraag 5

Waarom zijn bij het openbaar maken van documenten op 11 december 2020, naar aanleiding van een verzoek op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), aantekeningen van bewindspersonen en hele passages op de notities gelakt, telkens onder verwijzing naar artikel 11.1 van de Wob? Dit betreft toch voorbereiding op besluitvorming, waarmee het invoeren van de persoonlijke beleidsopvatting totaal ongepast is?

Antwoord 5

De Wet openbaarheid van bestuur geeft aan dat passages van documenten openbaar moeten worden gemaakt, tenzij er een uitzonderingsgrond voor is. Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat persoonlijke beleidsopvatting ten behoeve van intern beraad worden uitgezonderd van openbaarmaking. Het is Rijksbreed beleid op dat moment was om dat ook te toetsen met betrekking tot de aantekeningen van een bewindspersoon.

Vraag 6

Kunt u aangeven wat de op 28 februari 2020 door u 'gekozen lijn' is geweest?⁴

Antwoord 6

Op 28 februari heb ik bij een interne bespreking met ambtenaren aangegeven dat ik in het bewindslidenoverleg van 5 maart 2020 een beleidslijn voor wilde leggen, waarover – onder voorbehoud van het rapport van de AUT – op 5 maart besluitvorming kon plaatsvinden. Deze beleidslijn staat beschreven in de notitie waar het lid Leijten in deze vraag naar verwijst (onder het kopje "Kern: voorgestelde beleidslijn"). De hoofdlijnen van deze beleidslijn waren:

- Het advies van de AUT werd gevolgd voor ouders die slachtoffer waren geworden van een vooringenomen handelswijze vergelijkbaar met CAF-11.
- Voor ouders die gedupeerd waren door de 'alles-of-niets' benadering was het voorstel om ruimhartiger te zijn dan het (verwachte) advies van de AUT en iedereen die slachtoffer was van deze vorm van 'hardheid' te compenseren. Ook als hun zaak ouder was dan vijf jaar en hun schade lager was dan € 10.000. Voor ouders die slachtoffer waren van malafide bureaus werd een vergelijkbare regeling voorgesteld.

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/12/11/eerste-deelbesluit-op-het-wob-verzoek-over-adviescommissie-uitvoering-toeslagen-aut> Wob archief AUT; "Notitie Bewindslidenoverleg scenario's KOT 5 maart" van de datum 2 maart 2020

- Voor ouders met een openstaande schuld en een O/GS-kwalificatie werd voorgesteld om met terugwerkende kracht aan te sluiten bij het nieuwe invorderingsbeleid, waardoor iedereen – m.u.v. evidente fraudegevallen – in aanmerking zou komen voor een betalingsregeling.
- Het voorstel voorzag ook in de inrichting van één of meer adviescommissies die de beslissingen van Toeslagen zouden toetsen, zodat ouders bij een afwijzend besluit niet direct naar de rechter hoefden.

Naast de financiële compensatie werd ook begeleiding voor ouders voorgesteld, om hen te helpen hun leven weer op de rit te krijgen.

Vraag 7

Klopt het dat u beiden, alsmede de (andere) staatssecretaris van Financiën die verantwoordelijk is voor de Belastingdienst, op 10 februari 2020 op de hoogte was dat er ook gedupeerden waren buiten de kinderopvangtoeslag? Zo ja, waarom is dit pas na de verhoren van de Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) gemeld aan de Kamer?⁵

Antwoord 7

Op dat moment was duidelijk dat er mogelijk ook gedupeerden buiten de kinderopvangtoeslag waren. In het eindadvies van de AUT van 12 maart 2020 is dit bevestigd. In de kabinetsreactie op het rapport van de ADR en AUT van 13 maart 2020 is melding gemaakt dat beide onderzoeken hebben geconstateerd dat bij CAF onderzoeken ook andere toeslagen waren betrokken. Bij brief van 25 mei 2020 heb ik u laten weten dat hier onderzoek naar gedaan werd, in de derde Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag van 29 september is dat herhaald. Bij de vierde Voortgangsrapportage van 4 december 2020 heb ik naar aanleiding van dat onderzoek aangekondigd de compensatieregeling te verbreden.

Vraag 8

Waarom is bij de inrichting van de UHT geen rekening gehouden met de getroffen personen buiten de kinderopvangtoeslag; deze gedupeerden worden immers nog altijd met een kluitje in het riet gestuurd? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 8

In de vierde Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag van 4 december 2020 heb ik aangegeven dat de institutioneel vooringenomen handelswijze door de Belastingdienst in de uitvoering van de kinderopvangtoeslag, ook heeft gespeeld in de uitvoering bij andere toeslagen. Inmiddels heb ik een beleidsbesluit gepubliceerd waarmee de noodvoorziening wordt opengesteld voor niet-KOT gedupeerden die nu al bekend zijn bij UHT. In de vijfde Voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag zal ik u hier nader over informeren. In het algemeen kan gesteld worden dat hiermee prioriteit is gegeven aan de gedupeerde ouders met kinderopvangtoeslag aangezien dit ook doorgaans om flink hogere bedragen gaat.

Vraag 9

Waarom werd op 13 februari 2020 in het BWO besproken hoe precedentwerking moest worden voorkomen? Had de regering voor het beantwoorden van deze vraag niet juist advies gevraagd aan de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen (AUT) onder voorzitterschap van de heer Donner? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 9

Het onderwerp precedentwerking kwam naar voren als één van de generieke criteria bij het uitwerken van mogelijke opties ter compensatie, naast uitvoerbaarheid, financiële inpasbaarheid en proportionaliteit. In de bespreknotitie (zie bijlage) wordt bij dit onderwerp juist verwezen naar de AUT, maar wordt ook de optie benoemd van maatregelen aanvullend op het advies van de AUT: *“Waar mogelijk moeten precedentwerking en uitstralingseffect worden ingeperkt. Het volgen van*

⁵ <https://nos.nl/artikel/2359307-ook-compensatie-voor-fouten-bij-huur-en-zorgtoeslag.html>

de AUT biedt hiervoor de meeste houvast. Bij eventuele aanvullende maatregelen kan worden verwezen naar de unieke situatie, maar daarmee kan precedentwerking waarschijnlijk niet volledig worden weggenomen."

Vraag 10

Hoe valt te rijmen dat de minister-president een traan laat bij een bijeenkomst met ouders, dat de minister van Financiën zegt dat er gecompenseerd zal worden en dat er tegelijkertijd gesproken wordt over het vermijden van precedentwerking?

Antwoord 10

De minister-president en de minister van Financiën hebben naar aanleiding van de bijeenkomst in de Broodfabriek juist de opdracht gegeven om scenario's uit te werken voor tegemoetkoming aan KOT-gedupeerden (en mogelijk ook gedupeerden van andere toeslagen) buiten de scope van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen (AUT). Naar aanleiding daarvan is de scope van de opdracht aan de AUT ook uitgebreid.⁶ Tevens wil ik u erop wijzen dat het kabinet heeft besloten om gedupeerde ouders van de kinderopvangtoeslag ruimhartiger te compenseren dan het voorstel in het eindadvies van de AUT en later in 2020 ook heeft besloten gedupeerden van andere toeslagen voor compensatie in aanmerking te laten komen.

Vraag 11

Kunt u aangeven welke adviezen u op 12 februari 2020 kreeg van de directeur van de Inspectie voor Rijksfinanciën ter voorbereiding op het BWO van 13 februari 2020?⁷ Kunt u de notitie ongelakt naar de Kamer sturen en daarbij aangeven waarom de adviezen bij de openbaarmaking daarvan onder 11.1 van de Wob zijn weggelakt?

Antwoord 11

De ongelakte versie van de notitie treft u aan als bijlage, deze is onderdeel van de documenten naar aanleiding van vraag 4. Wij hebben deze notitie niet eerder met uw ongelakt gedeeld aangezien hierin advies wordt gegeven over de mogelijke inbreng van de minister tijdens het BWO. Verstrekken hiervan tast de eenheid van het regeringsbeleid aan. Vanwege de specifieke toezegging omtrent openbaarmaking stukken kinderopvangtoeslag delen wij deze notitie nu ongelakt met uw Kamer.

Vraag 12

Zijn er in de aanloop naar het versturen van de Kamerbrief op 13 maart 2020 met de kabinetsreactie op het eindadvies van de AUT over de compensatie voor getroffen ouders in de kinderopvangtoeslagaffaire, afspraken gemaakt met coalitiepartijen over de vormgeving? Zo ja, welke afspraken en met wie?

Antwoord 12

Voor het versturen van de kabinetsreactie is over de inhoud veelvuldig gesproken met zowel leden van de coalitie als van de oppositie en daar is ook de vormgeving aan de orde geweest. Deze gesprekken en de interne besluitvorming hebben uiteindelijk geleid tot het besluit zoals dat op 13 maart aan uw Kamer is gemeld, waarmee niet volledig het advies van de AUT werd gevolgd maar ruimer werd besloten tot compensatie. De Wet hardheidsaanpassing Awir is daarna in de Kamer behandeld en eind juni vastgesteld.

Vraag 13

⁶ Kamerstukken II, 2020/21, 31066, nr. 605.

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/12/11/eerste-deelbesluit-op-het-wob-verzoek-over-adviescommissie-uitvoering-toeslagen-aut> Wob archief AUT; "Notitie Budgettaire aspecten scenario's tegemoetkoming ouders" van de datum 12 februari 2020

Zijn er vragen gesteld over de reden van het hoge percentage aan uitvoeringskosten (meer dan 20%), dan wel het bedrag aan uitvoeringskosten van 110 miljoen euro, voor de compensatie aan gedupeerde ouders? Zo ja, door wie, en wanneer?

Antwoord 13

De hoogte van de uitvoeringskosten zijn uiteraard besproken maar speelde niet meer in de besluitvorming rondom het compenseren van de gedupeerde ouders. Uitvoeringskosten gaan overigens nooit ten koste van de compensatie en tegemoetkoming aan ouders. Zij ontvangen te allen tijde de bedragen waar zij conform de regelingen recht op hebben ter herstel van het hen aangedane leed. De heldere wens en opdracht was: zo snel mogelijk gedupeerde ouders helpen.

Vraag 14

Waarom heeft de regering ervoor gekozen om getroffen van het onrechtmatig opleggen van de kwalificatie 'opzet grove schuld' volledig buiten de aanvankelijke compensatie te laten?

Antwoord 14

In 2019 is de invordering gepauzeerd en is nader uitgezocht wat de gevolgen en omvang van de kwalificatie "opzet grove schuld" zijn geweest. In het debat over de kabinetsreactie op het rapport van de Commissie AUT op 27 mei 2020 heb ik aangegeven dat we hier nog onderzoek naar deden maar wel het vermoeden hadden dat daar een regeling voor moest worden ontwikkeld. In aanloop naar het de debatten over de Wet hardheidsaanpassing Awir van juni 2019 is duidelijk geworden dat de kwalificatie opzet/grove schuld (O/GS) veelvuldig is gesteld voor ouders die niet als fraudeur mogen worden beschouwd en met alle gevolgen van dien niet in aanmerking kwamen voor een persoonlijke betalingsregeling. Daarom is in overleg met uw Kamer in de wet hardheidsaanpassing Awir per 1 juli 2019 een aparte regeling opgenomen voor ouders die hierdoor gedupeerd zijn.

Vraag 15

Erkent u dat in de aanloop naar de definitieve notitie over Opzet/Grove Schuld, van 5 november 2020, meerdere mensen op het ministerie 'de rillingen over de rug' hadden gehad? Zo ja, welke verklaring is er voor te geven dat de slachtoffers van het onterecht opleggen van de kwalificatie 'opzet/grove schuld' niet betrokken zijn bij de compensatieregeling? Kunt u uw antwoord toelichten?⁸

Antwoord 15

Gedoeld wordt waarschijnlijk op de notitie van 5 november 2019 in plaats van 2020. Deze is op 16 juni 2020 met uw kamer gedeeld. Zie ook het antwoord op vraag 14. In het voorjaar was het beeld nog niet compleet, eind juni is de OGS regeling in het wetsvoorstel toegevoegd.

Vraag 16

Heeft het BWO dat destijds bijeenkwam over de vormgeving van de compensatieregeling ook gesproken over het bekend worden van de Fraude Signalering Voorziening (FSV), ook wel de zwarte lijst? Zo nee, hoe is dat mogelijk? Zo ja, wat is er besproken; kunt u de Kamer hierover volledig informeren?⁹

Antwoord 16

Nee, hier is in het BWO niet over gesproken.

Vraag 17

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/16/bijlage-notitie-5-november>

⁹ <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5037966/belastingdienst-toeslagenaffaire-ministerie-van-financien>
<https://www.trouw.nl/nieuws/belastingdienst-had-een-geheime-fraudelijst-in-strijd-met-de-privacywet-bdda4419/>

Heeft de AUT op verzoek van de regering en/of het ministerie van Financiën bepaalde zaken onderbelicht gelaten in het advies? Zijn er inhoudelijke wijzigingen geweest in de laatste fase van het advies? Zo ja, waarom?

Antwoord 17

Op meerdere momenten is er contact geweest tussen de staatssecretaris en topambtenaren van Financiën enerzijds en leden van de commissie AUT anderzijds. Op ambtelijk niveau was er in die periode bijna dagelijks contact. De commissie heeft uiteindelijk haar eigen conclusies getrokken. Zie hiervoor ook de antwoorden op vraag 375 in de lijst van feitelijke vragen over het verslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag.

Vraag 18

Klopt het dat de AUT verschillende aangeleverde documenten opnieuw heeft willen krijgen, voorzien van een nieuwe duiding? Zo ja, wie besloten dat en waarom? Waarom zijn er stukken herschreven en op welke vlakken is dat precies gebeurd?¹⁰

Antwoord 18

Door de AUT werden via de mail vragen voorgelegd aan het ministerie van Financiën. Enkele keren bleek dat het aan de AUT gestuurde antwoord onvoldoende aansloot bij wat de AUT precies wilde weten. In die gevallen is na overleg een aangepast antwoord opgesteld.

Vraag 19

Erkent u dat de adviescommissie Donner feitelijk niet nodig was voor politieke besluitvorming, maar een instrument was om 'het boek te sluiten'? Zo nee, waarin is de commissie Donner dan evident doorslaggevend geweest voor inzichten rond de toeslagenaffaire?

Antwoord 19

Nee de commissie Donner heeft de grondslag gelegd voor de compensatie voor de ouders, zowel via haar interim-advies over CAF 11 in november 2019 als in het bredere eindrapport van maart 2020.

Vraag 20

Kunt u aangeven waarom hele documenten bij het Wob-besluit over het archief van de AUT onder verwijzing naar artikel 11.1 niet verstrekt zijn?

Antwoord 20

Er zijn twee documenten integraal geweigerd op grond van artikel 11, eerste lid, van de Wob bij het eerste deelbesluit inzake het Wob-verzoek over de Commissie AUT. Het betreft twee adviezen van de Landsadvocaat. Deze adviezen zijn te classificeren als persoonlijke beleidsopvattingen bestemd voor intern beraad. Dit is ook meerdere keren bevestigd door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Uit de kabinetsreactie op de POK volgt dat er nu besloten is om de adviezen van de Landsadvocaat die ter inzage zijn verstrekt aan de POK bij wijze van uitzondering ook openbaar te maken gelet op het uitzonderlijke karakter van de gebeurtenissen rondom de kinderopvangtoeslag en de ernst van deze zaak. Deze kunt u vinden op: [Informatiepunt Kinderopvangtoeslag.Rijksoverheid.nl](https://informatiepunt.kinderopvangtoeslag.nl). Zie hiervoor ook de antwoorden op vragen 124 en 253 in de lijst van feitelijke vragen over het verslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag.

Vraag 21

Kunt u deze vragen beantwoorden vóór 15 januari 2021?

¹⁰ <https://twitter.com/pieterkleinrtl/status/1346111804620083201>

Antwoord 21

Nee dat is helaas niet gelukt.

Meegestuurde bijlage

- Bij vraag 4